

O'QITUVCHILARDA KASBIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI.

Samarqand Davlat Chet Tillar tillar institute Ingliz tili nazariyasi va adabiyoti
kafedrası

Sh.O.Mamayoqubova

Email: mamayoqubovashahlo@gmail.com

Tel: +998937261746

Annatatsiya. Hozirgi rivojlanayotgan jamiyatda amalga oshirilayotgan islohotlar talablariga javob bera oladigan, ishlab chiqarish tarmoqlarida yuzaga keladigan raqobatga bardosh bera oladigan, kutilmagan vaziyatlarga tushib qola oladigan, samarali faoliyat yurita oladigan shaxsni shakllantirish asosiy muammolardan biridir, mehnat bozorida mutaxassislarning malakasiga qo'yiladigan talablar darajasi. Keyingi maqolada pedagog kadrlar tayyorlash va ularda kasbiy kompetensiyani rivojlantirishda yuzaga keladigan masalalar alohida misollar orqali keltiriladi.

Kalit so'zlar: modernizatsiyalash, kommunikativlik, kasbiy kompetentlik, kommunikatsiya, kompetentlilik, muloqot, intellektual salohiyat.

Annotation. One of the main problems is the formation of a person who can meet the requirements of the reforms implemented in the current developing society, who can withstand the competition arising in the production lines, who can get into unexpected situations, and who can effectively work at the level of the requirements for the qualifications of specialists in the labor market. In the following article, the issues that arise in the training of teachers and the development of professional competence in them are presented through separate examples.

Key words: modernization, communicativeness, professional competence, communication, competence, communication, intellectual potential.

O'qituvchilar, ayniqsa, ta'lim sohasida ro'y berayotgan barcha o'zgarishlarni hisobga olib, o'rganishni, malakasini oshirishni davom ettirishi kerak. Buning uchun ular uchun o'qitish usullari va muloqot turli sohalarda yordam berishi va o'qitishi mumkin. O'z ishida chinakam mohir bo'lishni zaytegan o'qituvchi ham o'qiydilar va aalohdan o'rgandim. Mas'uliyatli, hissiy va amaliy bo'lish kabi turli fazilatlar yaxshi o'qituvchi bo'lishga yordam beradi. Dars rejaları va darsliklar kabi o'leikanirga o'erhansi va o'sishga qoidalar va ko'rsatmalar mavjud. Boshqa o'qituvchilar va mutaxassislarning sumamiga ega bo'lishlari ham muhim. O'qituvchilar treningning bir

qismi sifatida diagnostika, aloqa, boshqaruv va loyihani rejalashtirishning turli usullarini o'rganishlari kerak.

Atrofdagi hodisalarni tushunishi va kuzatishi, malaka va bilimlarini oshirish ustida ishlashlari kerak. O'qituvchilar boshqalar bilan yaxshi ishlashi kerak va ular birgalikda ishlashlari kerak. Bularning barchasi o'qituvchilarning faoliyatini yaxshilashga yordam beradi. O'qituvchilar uchun yaxshi resurslarga ega bo'lish va ularning kasbiy rivojlanishida yordam berish muhimdir. Ushbu maqolada o'qituvchilar qanday qilib o'z ishlarida yaxshiroq bo'lishi mumkinligi haqida gap boradi. Ularni yaxshilashning turli usullari mavjud, masalan, ko'proq ma'lumot olish va boshqalar bilan yaxshi ishlashni o'rganish. Shuningdek, o'qituvchilarning mas'uliyatli, yaxshi fazilatlariga ega bo'lishi muhim. O'qituvchining qanchalik yaxshi ekanligini bilish uchun biz ularning mahorati va bilimiga, shuningdek, ular foydalanadigan materiallarga va maktabdan olgan yordamiga e'tibor qaratishimiz mumkin. O'qituvchilarni yaxshilashga yordam beradigan ba'zi narsalar bor, masalan, yaxshi qoidalar va rejalar mavjud va ularga yordam beradigan odamlar bor.

O'qituvchining kasbiy kompetentligi, irodaviy sifatlar, intellektual salohiyat, hissiy sifatlar, amaliy ko'nikmalar bilan bir qatorda, o'z-o'zini boshqara olish layoqatini o'zaro bog'liqligi va shaxsning ijtimoiy- madaniy faollik darajasini aks ettiruvchi individual sifatlar asosida shakllantirib boriladi. Bunday holatlar rivojlangan davlatlarda shakllangan an'anaga muvofiq kasbiy malakaga ega mutaxassisning kompetentligi, uni shakllantirishga qaratilgan ta'lim tizimi, bilim, ko'nikma va malakalar darajasi bilan o'lchanadi. O'qituvchini kasbiy kompetentligini rivojlantirishda muhim pedagogik shart-sharoitlar sifatida quyidagilarni ham alohida e'tirof etish ahamiyatga egadir.

- zamonaviy talablarga javob bera oladigan me'yoriy va o'quv-metodik hujjatlar (davlat ta'lim standarti, namunaviy o'quv rejaları, ishchi o'quv rejaları, namunaviy o'quv dasturlari, ishchi dasturlari, darsliklar, o'quv qo'llanmalar, metodik tavsiyanomalar, qo'shimcha maxsus adabiyotlar, ko'rsatmali vositalar, dars ishlanmalari, loyihalar va boshqalar)ning mavjudligi;

- ilmiy pedagogik xodimlar (professor, dotsent, o'qituvchi, malakali o'quv ustalari, texnik xodimlar)ning bilim, ko'nikma va malakalarining yuksakligi, kasbiy kompetentlik darajasining yetarlicha shakllanganligi hamda ilmiy salohiyatga ega bo'lishi;

- o'quv jarayonining moddiy-texnik (o'quv binolari, o'quv auditoriyalari, o'quv ustaxonalari, amaliy-laboratoriya jihozlari), axborot texnologiyalari (radio, televidenie, kompg'yuter, nusxa ko'chirish qurilmalari, laboratoriya asbob-uskunalari, audio,

video, multimediya, trenajyorlar, kinoproektorlar, diaproektorlar, videoproektorlar, texnik vositalar majmuining mavjudligi va hokazolar) jihatdan yetarlicha ta'minlanganligi;

- ijtimoiy va o'quv-texnologik jihatdan qulay muhit (o'qituvchilar, talabalar, rahbarlar hamda talabalar, shuningdek, talabalarning o'zaro munosabatlari mazmuni, yo'nalishi, maqsadlar birligi va boshqalar) yaratilganligi;

- tashkiliy hamda o'quv-amaliy faoliyatning izchil, uzluksiz hamda tizimli yo'lga qo'yilganligi.

«O'qituvchining kasbiy kompetentligi» tushunchasiga berilgan ta'rif va tavsiflarni umumlashtirib, uni quyidagicha talqin etish mumkin: O'qituvchining kasbiy kompetentligi – pedagog faoliyatida kasbiy kompetentlik muhim jihatlaridan biri bo'lib, pedagogning faqatgina kasb va kasbiy faoliyatni amalga oshirish bilan bog'liq barcha ehtiyoj, qobiliyat, mahorat, bilish va qiziqishlarini ifodalaydi. Buning uchun u ijodiy izlanishlar jarayonini boshqarishga moyil bo'lishi, ijodiy izlanishlarning samaradorligi o'qituvchining pedagogik, psixologik va nazariy tayyorgarligiga bog'liq bo'lishini esda tutishi lozim.

REFERENCES

1. Ishmuhamedov R, Abduqodirov A, Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – T.: "Iste'dod", 2008. – 180 b.

2. Muslimov N. va boshqalar. Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. – T.: «Fan va texnologiyalar», 2013. – 128 b.

3. Nizomxonov S.A., Madaminov I. Pedagogning kasbiy faoliyatida axborot kommunikativ kompetentlikni oshirish yo'llari. // Zamonaviy ta'lim» jurnali, 2014, №10.

4. Ahlidinov R. Sotsial'no-Pedagogicheskie osnovy upravleniya kachestvom obshchego srednego obrazovaniya. Avtoref.dis...d-ra ped.nauk. –T.: 2002. -44 b.

5. X.Sharipov, N.Muslimov, M.Ismoilova: "Kasbiy ta'lim pedagogikasi". Metodik qo'llanma. – T. 2005 y.

6. M.Usmonboeva, G.Anorkulova, G.Shamaripxodjaeva "Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari" o'quv uslubiy majmua. T. 2015 yil.

7. N.A.Muslimov Bo'lajak kasb-ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirish T.,Fan 2004.

8. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiya va Pedagogik mahorat. – T.: 2003. – 174 b.

